

Arkitekturur í vølfersarsamfelagnum

Fríggjadagin 3. oktober setti landsstýriskvinnan, Annika Olsen, árliga arkitektadagin

Annika Olsen
landsstýriskvinna

Eg fari fyrst av øllum at takka Arkitektafelagnum fyri at hava boðið mær at koma og seta árliga arkitektadagin. Arkitektafelagið hevur í ár sett sjón-eykuna á “Arkitektur í vølfersarsamfelagnum”. Hetta er er eitt sera áhugavert og týðandi evni at umrøða.

Tá vit tosað um útbýggingar av vølfersarsamfelagnum, er arkitekturur eitt týðandi amboð. Tá tað umræður útbýggingar av vølfersarsamfelagnum, hevur arkitekturur ein nógv størri leiklut enn tað, sum kanska í fyrstu atløgu kemur okkum til hugs.

Tá vit tosað um vølfersarsamfelag, er vanligt at vit avmarkað okkum til einans at hugsa um vølfersarstovnar, so sum skúlar, røktarheim, sambýli og vardar íbúðir.

Tó fevna útbýggingar eisini um, hvussu vit innrætta okkum í almenna rúminum við vegakervi, havnaløgum, fríðkjum og annað. Hóast at vølfersarsamfelagið fevnir víða, havi eg valt at leggja dentin á tað økið, sum eg vari av, nevniliga almannaøkið.

Í innrætting av vølfersarsamfelagnum hevur Almennamálaráðið ein avgerandi leiklut. Almennamálaráðið varar m.a. av eldraøkinum, bústaðarøkinum, og part av brekøkinum.

Almennamálaráðið hevur seinastu árin sett í verk fleiri byggiverkætlanir, sum hava til endamáls at betra korini hjá okkara eldri og borgarum við serligum avbjóðingum, eins og Almennamálaráðið hevur verið við at orða og umsita almenna bústaðarpolitikkin.

Har tað fyrr var longri

ímillum nýbyggjari á almannaøkinum, hava vit seinnu árin lagt størri áherðslu á og stuðla, at bygt verður til endamálið.

Upp íggjøgnum 80'ini og 90'ini var tað vanligt at keypa verandi bygningar, serliga sethús, og umvæla og innrætta hesi, so at tey nøktaðu tørvin.

Tá tú ger slíkar quick-fix loysnir, er tað sjáldan at tú fær meira enn næstbestu loysnina – og kostnaðarliga er hetta ikki endiliga ein betur loysn.

Seinstu árin hevur dentur tí verið lagdur á at byggja til endamálið, og vit hava fingið fleiri góðar loysnir. Úr rúgvuni kann eg nevna, at í lötuni verða vardir bústaðir bygdir í Klaksvík og Runavík til fólk við serligum tørvi, nýggja Reiðrið í Runavík, sum er stásiligt tilboð til heimabúgvandi fjølbrekað børn og ung, verður eisini liðugt í næstum. Um ikki alt ov leingi verður farið undir at byggja Virknis- og umlættingardepil á Sandi til børn og ung við serligum avbjóðingum. Og í næstum verður sambýlið Eystan Heyg til sálarsjúk handað Almennamálaráðnum.

Hetta eru alt verkætlanir, har almennu myndugleikarnir í tøttum samstarvi við umboð fyri brúkarar og arkitektur, hava arbeitt við at finna tær allarbestu loysnirnar, har tað bæði verður tikið hædd fyri funktionaliteti og estetikk.

Arkitekturur snýr seg um at forma og innrætta rúm, antin tað er rúm í einum bygningi, í einum býi ella einum landslagi. Rúmið skal nøkta fleiri endamálum – tað skal vera hóskaði – til tíðina, til staðið, til funktiónirnar og móguleikarnar.

Tá ein borgari kemur í ein almennan bygning ella ferðast í almenna rúminum, fær borgarin inntrykk og kenslur: – vit kunnu kenna okkum væl, vit kunnu kenna okkum smá, vit kunnu kenna, at “her er ordan í”, her kann eg verða trygg – ella tvørturímóti: “her er lítið skil í!”.

Samstundis sigur bygningurin og “rúmið” nakað

um tíðina, vit liva í, ella hava livað í. Uttan at vit geva okkum far um tað, kann hátturin “rúmið” er staðsett og innrættað, eisini siga nakað um virðingina, ið myndugleikin hevur fyri borgarum sínum, og hvat myndugleikin vil, at borgarin skal kenna fyri samfelagnum, sum vit liva í.

Samfelagið er í stóðugari menning, og so er eisini vølfersarsamfelagið. Har fyrr var vanligt at bólka fólk upp, er inklusiún eitt av høvuðsendamálunum í nýggja bústaðarpolitikkinum, sum Almennamálaráðið saman við Fíggjarmálaráðnum orðaði í 2012.

Aðalmálið í bústaðarpolitikkinum er, at rúm skal verða fyri øllum. Áhugamál og tørvur hjá øllum borgarum skulu síggjast aftur í innrættingunum, sum verða gjørdar. Heldur enn at byggja og innrætta til serligar málbólkar, skal dentur leggjast á algilt snið (universelt design).

Bústaðir skulu byggjast, sum eru til øll – skulu bera øll lívsskeið, eru atkomuligir og hava algilt snið, sum stuðlar undir inklusiún og at fólk kunnu vera sum longest í egnum heimi. Á henda hátt stuðlar bústaðarpolitikkurin undir inklusiún – at ymisk fólk, sum hava ymiskan tørv, búgva saman, lið um lið.

Almennamálaráðið hevur eisini latið stuðul til kommunurnar, tá ið tær hava bygt røktarheim, og eru fleiri røktarheim bygd hesi seinnu árin – eg kann nevna Vallalið og Boðanesheimið í Havni, heimið á Grønanesi í Vestmanna, Hamragarður í Vági og Heimi á Vánni í Klaksvík.

Tá vit byggja eitt nú røktarheim, er talan um nógv meira enn ein bygning. Tað er eitt heim hjá teimum fólkunum, sum skulu búleikast har, og tað er eitt arbeiðspláss hjá starvsfólkunum, sum skulu røkja nógv ymiskar uppgávur.

Ein vísur røktarheimsleiðari hevur einaferð sagt, at ein bústaður er nakað fysiskt. Eitt heim – hinvegin – er ein kensla.

Bústaðurin er eitt neyð-

ugt uppihaldsstað, meðan heimið er eitt stað, har tú ynskisk at uppihalda tær. Heimið er tann tryggja havnin, har tú sleppur at vera tú, í tann mun førleikin er til tað, og staðið har tú kennir ábyrgd og hevur avgerðarætt.

Hvussu skapar tú eitt heim? Hvussu fært tú fram hesa kensluna av, at hesin nýggi bústaðurin er títt nýggja heim og ikki bara ein nýggjur bústaður?

Skal hetta eydnast er neyðugt, at allir partar samstarva og eru við í allari tilgongdini. Hetta eru bæði viðkomandi fakfólk, myndugleikar, brúkarar o.o. Har tað ber til at samansjóða arkitektur við endamálinum, sum bygningurin skal loysa, so tað ytra og tað innihaldsliga ganga hond í hond – ja, tað er ein fortreyt fyri, at slóðbrótandi ætlanin innanveggja yvirhøvur letur seg gera.

Í Føroyum hava vit ikki havt ein orðaðan arkitektapolitikk, men ætlar Arkitektafelagið nú at fáa hetta í lag. Ein orðaður almennur byggipolitikkur er á trappuni, nú uppskot til bygningssreglugerð fyri almenna bygging er gjørt og sent til hoyringar. Vanliga mannagongdin, sum hevur verið, tá tað almenna byggir ella umvælir, fer at halda fram. Her spæla arkitektur ein týðandi leiklut, og tað er ógvuliga umráðandi.

Skulu hesar stóru íløgurnar eydnast væl langt inn í framtíðina, er umráðandi at allir partar eru við í allari tilgongdini, og her hugsi eg serliga um, at umboð fyri brúkaran eru við. Bæði tey, sum skulu brúka og móguliga búgva í bygninginum, og tey, sum skulu arbeiða og virka har.

Tí tær íløgur, sum verða gjørdar í samfelagið, mugu og skulu virka soleiðis, at vit í nógv ár fram fáa eitt vølvirkandi samfelag, har fólkið trívist.

Jógvan Arge uttan politiska ávirkan í Tórshavnar býráð

Annfinn Brekkstein
Býráðslimur í
Tórshavnar kommunu
fyri Sambandsflokkin

Jógvan Arge ger í grein fyrr í dag nøkur illsinnisgleps eftir mær í sambandi við eitt innslag í Rás2, har eg sum býráðslimur sóknist eftir einari skattalækking í Tórshavnar Kommuni í sambandi við gerð av fíggjarætlanini fyri 2015.

Eg kann upplýsa fyri Jógvan Arge, at als ongar politiskar bindandi semjur eru gjørdar um fíggjarætlanina 2015 hjá Tórshavnar Kommuni. Eg eri, sum onnur frítt stillaður at koma við uppskotum um innihald í fíggjarætlanina fyri 2015.

Eg fari framhaldandi at virka fyri, at borgarar í Tórshavnar Kommuni hava tað so gott sum gjørligt og hetta kann m.a.

gerast við at veita skattalættar, sum pláss er fyri á fíggjarætlanini 2015 og uttan, at nakrar av kommunalu tænaðstunum verða ávirkaðar, hvørki uppá styttri ella longri sikt. Ongantið betur, at vit kunnu halda eitt varandi lágt skattastøði og samstundis tryggja vølfersðina.

Sjálvgjørt er vælgejørt. Tað at Jógvan Arge soleiðis gevur eitt bakspark er onki annað enn ein reaktión uppá, at hann saman við øðrum tjóðveldisfólkunum í býráðnum er settur uttan politiska ávirkan – hví?

Eg kenni tær demokratisku spælireglurnar í samgonguni og veit eisini, at talan ikki er um at fáa alt ella onki, men at gera semjur og føra realpolitikk. Verandi samgonga hevur eitt gott samstarv og hetta ítøkiliga málið kemur ikki at snúgv seg um nakað brot á samgonguna. Vit í samgonguni skulu sjálvandi tola at viðgera øll týðandi mál – eisini skattalættar til fólkið.

Jógvan Arge kundi kanska hugsa sær eitt minniluta-diktatur í býráðnum, men tað fær hann ongantið undir verandi samgongu.

